

בעניני חנוכה - שיעור 638**I. כבתה אינו זקוק לה**

(א) **אם כבתה קודם שעבר זמנה** אינו זקוק לה להדליקה עושה מצוה (שנת כ"ג. ושר"ע תרע"ג - ז) ולפיכך מדליקין מנר לנר ולפיכך אין צריך לראות הנרות רק בשעת הדלקה ולא כל חצי שעה מ"מ בעינין שיהיה בה שמן שיוכל להדליק כשיעור ומ"מ אם כבתה אחת מהנרות קודם שהשלים ההדלקה צריך לחזור ולהדליקה (בה"ל תרע"ג ד"ה חס כצתה) ואיברא אם בהנחה עושה המצוה אין מדליקין מנר לנר ואפשר לומר דכבתה זקוק לה

(ב) **כבתה אינו זקוק לה** אפילו בע"ש קודם השקיעה (שו"ע תרע"ג - ז) דכיון דאי אפשר בענין אחר חשיבה הכשר מצוה ועיין בשדי חמד (מערכת חנוכה ד"ה ולא הדליק זף 42) שמברך שהחיינו ערב שבת על הנר חנוכה שזהו זמנו לכתחלה ודלא כהשו"ע דהוי רק הכשר מצוה אמנם הט"ז (תרע"ג - ט) כתב דמחויב לחזור ולהדליק בלא ברכה ומשמע דכן דעת המ"ב (תרע"ג - כ"ו) ועיין עוד באג"מ (ד - ס"ז ד"ה וזף צצתה) דבערב שבת הוא זמנו מתחלת התקנה משמע כהשדי חמד ודלא כהט"ז ומ"מ טוב להחמיר ולחזור ולהדליקם כשיטת הט"ז והפמ"ג (מ"ז תרע"ג) והמ"ב (כ"ז) מ"מ אפילו להיש אומרים דבע"ש כבתה זקוק לה אין צריך לראות הנרות חצי שעה דחייב הראייה הוא רק כדי שיהא שייך לברך דאם היה שייך לברך שעשה נסים בלא שום דבר מצד הגעת היום שנעשה בו הנס לא היה חייב הראייה (אג"מ ה - זף קמ"ח ד"ה חבל) דפרסומי ניסא בעינין רק בעת ההדלקה

II. פסקי רב משה שהובא בספר מועדי ישרון

(א) **דאין לומר אשתו כגופו** אלא כשהוא בביתו או במלון שאשתו יכולה לכוא שם בלי הזמנה מיוחדת דאם לאו צריכה להדליקה לעצמה וכן איפכא אם המדליק אינו בביתו וגם האחר אין בבית

(ב) **אם הוא בא אחר שהדליקה** והוא לא ידע שהדליקה הוא אינו יכול לברך אלא שעשה נסים ולא להדליק נר של חנוכה

(ג) **יכול לעשות שליח להדלקה** אפילו אם השליח הדליק כבר לעצמו ודוקא אם אחד מבני ביתו יש בבית

(ד) **יותר טוב להדליק ע"י עצמו במאוחר זמן** מלהדליק ע"י שליח בזמנו

(ה) **שיתופים בחדר אחד צריך לכל אחד להדליק** ולא סגי בשיתוף

(ו) **מי ששכור חדר ואוכל אם בעל הבית צריך להדליק לעצמו**

(ז) **יותר טוב להדליק בחלון למעלה מעשרה** מלהדליק סמוך לפתח חדרו למטה מעשרה שהעיקר הוא פירסומי ניסא

(ח) **מי שדר בישיבה כל השנה ואוכל בליל חנוכה בבית אביו יכול להדליק בבית אביו** אף שרוב השנה הוא אינו שם

(ט) **מי שהדליק בבית חבירו ואח"כ הולך לביתו צריך להדליק עוד פעם בברכה וצ"ע**

(י) **אינו צריך לבטל סדר לימודו להדלקת נרות חנוכה** (אות 109)

(יא) **אם יש ב' מנינים למנחה** מדליקין נר חנוכה רק בהמנין שיש בו הרוב

(יב) **אם יש מנין למעריב ואין מנין למנחה** אין מדליקין לפני מעריב

(יג) **קטן יכול להדליק בבית הכנסת**

(יד) **מדליקין עוד פעם עם ברכת שהחיינו** אפילו אם כבר הדליק בבית הכנסת

(טו) **כל זמן שהנרות דולקים** אסורה להנשים לעשות מלאכות חוה"מ

(טז) **מי שבירך על הנרות ונמצא שאין בו שמן צריך לברך עוד אפילו אם יש פח שמן אצל הנרות** (שאיין זה ברכת הנהנין אלא ברכת המצוה)

III. עוד פסקים

(א) **נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להם** (ת"ע - ח) ועיין במ"ב (סק"ד) כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה והוא כחצי שעה אבל לאחר חצי שעה מותר וע"ע בכף החיים (סק"ו) הטעם שהוא כיו"ט והעיקר כהמ"ב לכן

כל מלאכות המותרים ביו"ט מותרים ג"כ וגם מסתבר שמלאכות המותרים בחוה"מ מותרים וי"א שרק מלאכות תפירה סריגה כיבוס וגיהוץ אסורות (פסקי תשובות תר"ע - ז)

(ב) **דין שיתוף בזמנינו** עיין במ"ב (תרע"ז - ז) ובבה"ל (ד"ה פתח) דדעת המהרי"ל ומהרי"ו דהשתא רובא דעלמא אין משתתפין מפני שהמנהג הוא שכל אחד מדליק לעצמו ואתו למיחשדיה ולא ניתן דברינו לשיעורין ולכן באכסנאי אינו מועיל שיתוף אבל המג"א מסיק שאין להחמיר כדבריהם ולכן טוב להדליק ויצא בברכת חכרו אם אפשר ודעת האג"מ (ה - זף קמ"ד) דיכול ג"כ לברך

(ג) **בתו באה הביתה אחר כיבוי הנרות** יש מחלוקת אם יש חיוב לראות את הנרות עיין בשו"ע (תרע"ו - ג) דאין צריך אם מדליקין עליה בתוך ביתה (רשב"א סמ"ג ור"ן) ועיין (תרע"ז - ג) דצריך לראות (מרדכי) ולכן לדינא יותר טוב להדליק בלא ברכה

(ד) **הפסיק בדיבור באמצע הדלקת הנרות** - עיין בפמ"ג בספרו ראש יוסף (שנת כ"ג) שמי ששח קודם גמר ההדלקה צריך לברך עוד פעם וכן משמע מהב"י בשם הארזות חיים (תרע"ז) וע"ע בפמ"ג (מ"ז תרע"ב - ב) דמשמע משם דמי שהדליק נר אחד ואח"כ מצא נר אחר ביום ב' אין צריך לברך עוד הפעם כיון שיצא כבר בנר אחד ולכן יש סתירה בדבריו ועיין בספר פסקי תשובה (תקצ"ז - ג) שמתרצים דדוקא כשלא הדליק אלא נר אחד ואח"כ הפסיק בדיבור אז אין צריך לברך על השני דעיקר המצוה כבר יצא והשאר אינו אלא משום הידור אבל אם כבר הדליק ב' נרות בליל ג' מוטל עליו להדליק עוד ולהשלים המהדרין וצריך לברך שנית ויש החולקין ע"ש וספק ברכות להקל

(ה) **אכילה ומסחר לפני הדלקת הנרות** - עיין במ"ב (תרע"ז - י) דאפילו ללמוד אסור משהגיע זמנה וכ"ש אכילה ושאר דברים ואפילו התחיל פוסק ולכאורה האכילה דאסור הוא יותר מכביצה פת או מזונות אבל פירות וכדומה מותר ככלולב וכבשופר וכ"ש בזמנינו שמדליקין בפנים אפשר דהעמדת שומר מועיל

(ו) **פתיל צף שהוא קצור** וכנגד הפתיל אין שמן בשיעור לחצי שעה מ"מ כיון שבאופן טבעי הפתיל יורד יחד עם השמן חשיבה הדלקה ראויה (מבקשי תורה תשנ"ו - זף י"ז בשם הגרשז"א) וגם השעוה אינה דולקת ונמיסה מיד (קובץ ימי חנוכה בשם הגרשז"א) ודלא כהשו"ת להורות נתן (ו - מ"ה)

(ז) **אם צריך שריפה להשמן הנותר ולהפתילות אחר חנוכה** דעת הרמב"ן בשיטת הרי"ף דאפילו כבתה בתוך חצי שעה דמותר להשתמש בשמן אע"ג דמעיקרא הקצה לצורך כל החצי שעה דקי"ל כבתה אין זקוק לה וכן משמע מהמאירי (שנת כ"ב) דכיון דבדיעבד יצא אף תורת איסור הנאה פקע (עיין בר"ן על הרי"ף) ודעת המהרי"א שהובא בבית יוסף (סוף תרע"ז) דכיון דלכתחלה חיוב ההדלקה חצי שעה גם ההקצאה חל עליו ואסור בהנאה תוך חצי שעה אבל מכאן ואילך מותר ודעת הרי"א ז' בשלטי הגבורים (פ"ג דשנת) דאחרי שעבר הח' לילות שעבר הזמן לגמרי מותר ליהנות בין בנר ובין בשמן הנשאר דומיא לאתרוג ונוי סוכה והיינו כקושית התוספות (שנת מ"ד ד"ה "שגור") אמנם דעת השאלתות דכל מה שנתן בנר אפילו יותר מכדי חצי שעה אסור בהנאה אפילו אחר חנוכה ולא דמי לנוי סוכה ואתרוג דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשויים להשאר אחר החג ולא מקצה להו למצותן לגמרי אבל שמן ופתילה שעשויים להתעבר לגמרי מקצה אותן למצותן לגמרי משא"כ בנר שבת דהתם אף בעודו דולק למצותו נהנין ממנו ולכן אין צריך לשרוף פתילי נר שבת (עיין בר"ן והבית יוסף סוף תרע"ז ושו"ת שבט הלוי ג - פ"ג) ועיין בשו"ע (תרע"ז - ד) דהנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור עושה מדורה ושורפו דהיינו שלא נתן תחלה רק כשיעור הדלקה ונכבה באמצע ונותר אבל אם נתן הרבה ונותר מותר להשתמש בו לכתחלה כמו שכתב לעיל (תרע"ז - ז) ויש פוסקים שסוברים דאם נתן השמן בסתם הוקצה כל השמן אם לא דהתנה לכתחלה שלא יאסר אלא כשיעור (מ"ב תרע"ז - סק"ס ומ"ב תרע"ז - סק"ז) ובזה מתרץ הסתירה בהמחבר (תרע"ז - ז ותרע"ז - ד) למעשה טוב ליזהר לשרוף הפתילות והנותר מהשמן ומ"מ יש כמה צדדים להקל כנ"ל

(ח) **איך להדר במצות הדלקת נר חנוכה במקום הפסד** איסור חמור של ביטול תורה עיין בספר מועדי ישורון (אות 109) שכתב בשם רב משה פיינשטיין שבחורים וחברי הכולל אין צריכים להפסיקו מלמודם לנר חנוכה כי זה ביטול תלמוד תורה דרבים ועיין בעם התורה (תשמ"ט - ג - ה - זף ט) דהעצה הכי טובה להדליק בזמן ולשמח קצת את בני ביתו ואז לחזור ללמוד או להעמיד שומר ולהדליק לאחרי הסדר ושעון מעורר עדיף משומר ועיין בשל"ה הקדוש (סוף עיני תפלה וקריאה בספר תורה) שחנוכה נתקן להלל ולהודות לה' על כי היוונים חשבו לבטל תורה ומצות א"כ בימים האלו ראויים ביותר להתמדת התורה מבשאר הימים כי תלמוד תורה כנגד כולם וכ"כ בספר מנהגי החתם סופר (פרק ט - אות ה) כי בחנוכה הזהיר יותר מבשאר הימים וכ"כ בספר זכרון יהודה והגר"א בשנות אליהו כתב עיין במסכת פאה שכל תיבה ותיבה מצוה בפני עצמה ושוה כתר"ג מצות דהיינו לימוד התורה